

VAKSDAL KOMMUNE
Konsul Jebsensgata 16
5722 DALEKVAM

Vår ref.: 26/00244-8

Deres ref.:

Bergen, 30.06.2026

Gebyrvedtak renovasjonsgebyret Vaksdal kommune

1. Bakgrunn og formål

Kravene til utsortering i avfallsforskriften er skjerpet, og vil ytterligere skjerpes frem mot 2035. Kommunene har det overordnede ansvaret for at disse kravene oppfylles, uavhengig av hvordan renovasjonstjenesten er organisert. Kommunene må sørge for et tjenestetilbud som muliggjør kildesortering, finansiere ordningene gjennom renovasjonsgebyret, og samtidig bruke gebyret aktivt som virkemiddel for å påvirke innbyggernes adferd. Formålet med dette notatet er å redegjøre for nødvendige endringer i gebyrmodell og tjenestetilbud som BIR mener må til for å sikre at kommunen kan oppfylle utsorteringskravene.

2. Kommunens plikter og målkrav

Avfallsforskriften stiller krav til utsorteringsgrad for flere avfallstyper:

Matavfall: 55 % (2025), 60 % (2030), 70 % (2035)

Plast: 50 % (2028), 60 % (2030), 70 % (2035)

Papp og papir: 80 % (2028), 85 % (2035)

Glass og metall: 85 % (2028), 90 % (2035)

Status for måloppnåelse

Basert på tilgjengelige data og analyser er det BIRs vurdering at kommunene per i dag ikke er på et nivå som gjør det mulig å nå gjeldende og fremtidige utsorteringskrav uten ytterligere tiltak.

Dette gjelder særlig:

- for høy andel avfall som fortsatt går i restavfall
- utilstrekkelig utsortering av matavfall og plast
- begrenset effekt av dagens virkemidler

Det er en tydelig sammenheng mellom mengden restavfall og måloppnåelse.

En høy restavfallsandel innebærer at materialressurser ikke blir sortert ut, og dermed **reduseres oppnådd utsorteringsgrad direkte**.

3. Behov for endringer

Dagens modell er kjennetegnet av 12 tømminger av restavfall som er forhåndsbetalt i grunngebyret som en minstesats, og at det er ukentlig innsamlingsfrekvens for restavfall. Denne modellen har følgende utfordringer:

- mindre økonomiske insentiver til å redusere restavfall og en manglende kobling mellom direkte bruk og betaling,
- en høyere kostnadsbase knyttet til transport og innsamling hver uke, samt en
- begrenset effekt på innbyggernes sorteringsadferd.

BIRs vurdering er at dagens modell ikke i tilstrekkelig grad understøtter kommunens plikt til å oppfylle utsorteringskravene.

4. Fjerne forhåndsbetalte tømminger i grunngebyr

BIR foreslår å fjerne ordningen med inkluderte forhåndsbetalte tømminger av restavfall i grunngebyret, og innføre betaling fra første tømming. Dette gjøres ved å redusere dagens grunngebyr.

Faglig og økonomisk begrunnelse

a) Rettferdighet og kostnadsfordeling

Tømmedata viser at det er betydelige variasjoner i hvor ofte husholdninger benytter restavfallstjenesten. Eksempelvis tømmer noen husholdninger 8 ganger per år, mens andre tømmer opp mot eller over 24 ganger per år. Dagens modell innebærer derfor at husholdninger med lavt forbruk **betaler for mer enn de bruker**, og dermed gjør tjenesten **billigere for husholdninger med høyt forbruk**.

b) Forurensere betaler-prinsippet

En modell med betaling for første tømming av restavfall er direkte i tråd med forurensningslovens prinsipper og myndighetenes forventning om at renovasjonsgebyret skal utformes for å minimere restavfall. En slik modell bidrar til at kostnadene bæres av de som genererer mest restavfall, og at det etableres en tydelig sammenheng mellom handling og økonomisk konsekvens.

c) Adferdseffekt og måloppnåelse

Forskning¹ viser at **prisbaserte virkemidler er blant de mest effektive tiltakene for å redusere restavfall**.

- Økt marginalkostnad ved restavfall gir økt sortering
- Redusert restavfall gir direkte effekt på utsorteringsgrad

Dette samsvarer også med erfaringer fra Norge, hvor ulike former for differensiert gebyr (PAYT – Pay As You Throw) har gitt lavere restavfallsmengder og høyere materialgjenvinning

d) Samspill med øvrige tiltak

Effekten av betalingsmodellen forsterkes når den kombineres med god tilgjengelighet på kildesorteringsløsninger og tilpasset tømmeffrekvens. Tiltaket må derfor sees i sammenheng med BIRs utrulling av henteordning for glass- og metallemballasjeavfall og matavfall, samt forslag om redusert hentefrekvens for restavfall.

Konsekvens ved ikke å gjennomføre tiltaket

Dersom dagens modell videreføres vil økonomiske insentiver til å redusere restavfall være tilsvarende som i dag og kommunen vil ikke øke egen evne til å påvirke sorteringsadferd. Dette øker risikoen for at utsorteringskravene ikke nås.

¹ Resource accounting for a circular economy: evidence from a digitalised waste management system(Jørgensen, Pedersen, NHH)

5. Endring av tømmefrekvens

BIR foreslår å endre tømmefrekvens for restavfall fra ukentlig til hver 14. dag.

Datagrunnlag og kostnadseffektiv drift

BIRs tømmedata fra 2026 viser at husholdningene i snitt setter frem restavfallsbeholder ca. **24 ganger per år**. Dette tilsvarer **reelt behov for tømning av restavfall ca. hver 14. dag**.

Dagens ukentlige innsamlingsruter innebærer dermed betydelig ledig kapasitet og unødvendig høye transport- og driftskostnader.

Hentekostnader utgjør en vesentlig del av renovasjonsgebyret, og hyppigere ruter enn nødvendig bidrar til høyere gebyr for alle kommunens innbyggere.

Effekt på adferd og sortering

a) Forskning

Forskningsrapport fra SIFO (OsloMet)² viser at tilgjengelighet til restavfall påvirker mengden restavfall, og redusert hentefrekvens bidrar til økt kildesortering. Rapporten viser en tydelig sammenheng mellom redusert hentefrekvens på restavfall og økt kildesortering. Dette forklares med at god restavfallskapasitet gir mindre insentiv til å sortere.

b) Erfaring fra norske kommuner

Erfaringer fra renovasjonsselskaper i Norge viser tilsvarende effekter, og endret hentefrekvens brukes aktivt som virkemiddel hvor målet er å «dytte» frem bedre kildesortering ved å gjøre restavfall mindre tilgjengelig.

c) BIRs egne erfaringer

BIR har dokumenterte erfaringer fra Askøy og Samnanger. Etter innføring av 14-dagers tømning i disse kommunene var den tydelige effekten;

- betydelig reduksjon i restavfall
- færre tømminger per husholdning

BIRs tømmedata viser at husholdningene i disse to kommune har redusert tømning av restavfall til ca. **15 tømminger per år**, mot ca. **24 tømminger per år** i kommuner med ukentlig tilbud. Dette viser en tydelig adferdseffekt:

- redusert tilgjengelighet → redusert bruk → økt sortering

Imøtekomme husholdninger som genererer mye restavfall

BIRs erfaring med restavfallstømning hver 14.dag, er at majoriteten av innbyggerne opplever dette som uproblematisk. For de innbyggerne som likevel ønsker mer kapasitet, tilbyr BIR større restavfallsbeholder. Innbyggerne som ønsker dette får da kostnadsfritt byttet ut sin beholder. Dette tilbudet er innført på Askøy og i Samnanger, men det er svært få innbyggere som har behov, og benytter seg av dette tilbudet.

Samlet effekt

Endring i tømmefrekvens gir dermed følgende forventede effekt:

- lavere kostnader (transport, drift)
- redusert restavfall
- økt utsorteringsgrad
- bedre måloppnåelse iht. forskrift

BIR vurderer dette som et av de mest effektive enkelttiltakene for å oppnå varig adferdsendring.

² SIFO rapport 13- 2021(Oslo Met)

Konsekvens ved ikke å gjennomføre tiltaket

Ved videreføring av ukentlig henting opprettholdes fremdeles høy tilgjengelighet til restavfall som dermed svekker incentivene til kildesortering. I tillegg vil de samlede renovasjonskostnadene være høyere.

BIRs faglige vurdering er at **det vil være krevende å nå utsorteringskravene med ukentlig restavfallshenting.**

6. BIRs samlede anbefaling

For vedtak av renovasjonsgebyr for 2027 anbefaler BIR å fjerne inkluderte forhåndsbetalte tømminger for restavfall i grunngebyret, og innføre standard tømmefrekvens for restavfall til hver 14. dag. Ut over disse endringene foreslår BIR å holde renovasjonsgebyret på likt nivå som i 2026. Altså ingen generell økning i renovasjonsgebyret.

Disse tiltakene er gjensidig forsterkende og vurderes nødvendig for at kommunen skal oppnå forskriftskrav, sikre lave gebyr ved en hensiktsmessig og kostnadseffektiv drift, samt oppnå en rettferdig gebyrstruktur for kommunens innbyggere.

BIR ber eierkommunene ta stilling til forslagene i forbindelse med gebyrvedtak for 2027.

Vedlagt finner dere BIRs anbefalte forslag til Renovasjonsgebyr for 2027 i tråd med anbefaling i dette dokumentet.

Med vennlig hilsen
BIR AS

Borghild Lekve
Konsernsjef

Vedlegg:

- Prismatrise Vaksdal 2027
- Rammebudsjett for lovpålagt renovasjon for BIR i 2027

Brevet er godkjent elektronisk og har derfor ingen underskrift.

Du kan nå lese de fleste brev fra BIR-konsernet i din digitale postkasse!

- Brev til deg selv
For å lese brev til deg selv må du opprette en digital postkasse. Det er enkelt og gratis på denne siden: <https://www.norge.no/nb/velg-digital-postkasse>
Har du ikke egen digital postkasse vil du motta brevet i Altinn.
- Brev til bedrift/organisasjon
Du kan lese brev til bedriften/organisasjonen i meldingsboksen i Altinn: <https://www.altinn.no>
Under «Profil, roller og rettigheter» kan du se om kontaktinformasjonen er riktig, eventuelt legge til kontaktinformasjon. Her kan du også delegere rollen «Post/arkiv» dersom du ønsker at en annen person skal lese post på vegne av bedriften/organisasjonen.

Svar sendes inn via <https://svarut.ks.no/edialog/mottaker/983495400>.